

Η επίδραση της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην επίδοση των φοιτητών

Βασίλης Πολυχρονόπουλος

Διδάκτωρ του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
Υπεύθυνος της Μ.Ο.Π.Α.Β.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πρόσβαση των ερευνητών και των φοιτητών στη γνώση και την πληροφορία φέρνει στο προσκήνιο το θέμα της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρει μια Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη και το ρόλο της μέσα στο Πανεπιστήμιο. Η έρευνα αυτή επιχειρεί να αξιολογήσει την επίδραση της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην επίδοση των φοιτητών. Η συλλογή των δεδομένων έγινε στο χώρο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και χρησιμοποιήθηκαν Ερωτηματολόγια στα οποία κλήθηκαν να απαντήσουν φοιτητές που ανήκουν σε Σχολές τόσο Θεωρητικών, όσο και Θετικών Επιστημών, καθώς και από όλα τα έτη φοίτησης. Οι επιμέρους ερωτήσεις μπορούν να δώσουν μια εικόνα όχι μόνο για το βαθμό επίδρασης της Βιβλιοθήκης στην επίδοσή τους, αλλά και για τη χρήση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης.

Λέξεις Κλειδιά: Επίδραση Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης, ποιότητα, ερωτηματολόγια, φοιτητές, επίδοση

ABSTRACT

The access of researchers and students in the knowledge and the information brings in the limelight the subject of quality services offered by an Academic Library and its role in a University. This research attempts to evaluate the effect of the Library and Information Centre of the University of Ioannina in the performance of students. The collection of data took place in the Campus of University of Ioannina with questionnaires answered by students of all years of study. The questions may give information not only for the effect of the Library in their performance, but also for the use of the Library.

Keywords: Effect of Academic Library, quality, questionnaires, students, performance

Η υψηλή ποιότητα της επίδοσης μιας Βιβλιοθήκης είναι καθοριστική για την έρευνα και τη διδασκαλία που προσφέρει ένα Ακαδημαϊκό Ίδρυμα. Η πρόσβαση των ερευνητών και των φοιτητών στη γνώση και την πληροφορία φέρνει στο προσκήνιο το θέμα της συμβολής μιας Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης στο έργο τους. Στα πλαίσια αυτά έχουν καθιερωθεί μετρήσεις που αξιολογούν την ποιότητα των Βιβλιοθηκών και έχουν ιδιαίτερη σημασία ακόμη και για τη διαχείρισή τους. Μια Βιβλιοθήκη πρέπει συγχρόνως να ικανοποιεί τους χρήστες της, αλλά και να αποδεικνύει πως δίκαια χρηματοδοτείται.

Τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον για την αξιολόγηση των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών αυξάνεται διαρκώς με έμφαση στις προσδοκίες και τις ανάγκες των χρηστών, εφόσον σε αυτούς απευθύνεται μια Βιβλιοθήκη. Συνακόλουθα, μια Βιβλιοθήκη οφείλει να υποστηρίζει τους ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς στόχους των ιδρυμάτων¹, δηλαδή να αποδεικνύει πως χρησιμοποιεί τους πόρους που της διατίθενται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, έτσι ώστε να προσφέρει τις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες², αλλά και να υιοθετεί νέες πρακτικές που θα συνεπάγονται βελτιωμένες υπηρεσίες³.

Ο Mowat σημειώνει πως το προσωπικό με την ικανότητά του μπορεί να μεταμορφώσει ακόμη και την πιο φτωχή Βιβλιοθήκη σε ένα σύστημα που προσφέρει εξαιρετικές υπηρεσίες⁴. Η Hiscock αρκετά χρόνια πίσω εκφράζει την άποψη πως η Βιβλιοθήκη πρέπει να συμβάλλει αποφασιστικά στην Ακαδημαϊκή επίδοση των προπτυχιακών φοιτητών του ιδρύματος στο οποίο ανήκουν⁵. Οι Hernon and Nitecki θεωρούν πως η ποιότητα υπηρεσιών αφορά σε τρεις περιοχές : τους πόρους (πληροφοριακό υλικό – information content), την οργάνωση (περιβάλλον και παράδοση υπηρεσιών - service environment and resource delivery) και τις υπηρεσίες που προσφέρονται από το προσωπικό⁶.

Η γνώμη των χρηστών μοιάζει να είναι πολύ πιο σημαντική, εφόσον στόχος των βιβλιοθηκών είναι η ικανοποίησή τους. Ανήκουν σε διαφορετικές κατηγορίες και συχνά οι απαιτήσεις τους ποικίλουν. Έρευνες σχετικά με την ποιότητα στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες έχουν γίνει σε διάφορες χώρες. Χαρακτηριστική είναι προσπάθεια που πραγματοποιήθηκε στη Μαλαισία, όπου οι χρήστες κλήθηκαν να επιλέξουν πέντε από τα δεκαέξι χαρακτηριστικά μιας Βιβλιοθήκης τα οποία θεωρούσαν πιο σημαντικά. Τελικά, επέλεξαν την εύκολη πρόσβαση στο υλικό, την ευγένεια στην εξυπηρέτηση, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και την προθυμία μαζί με την ταχύτητα εξυπηρέτησης⁷.

Τα κριτήρια για το τι είναι μια καλή Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη διαφέρουν. Ένας ερευνητής μπορεί να θεωρεί πως προσφέρει άριστες υπηρεσίες, αν του παρέχει το υλικό για να ολοκληρώσει γρήγορα και επιτυχημένα την έρευνά του. Συνεπώς, η επάρκεια του έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού της αποτελεί ένα βασικό παράγοντα για την επιτυχία της. Από την άλλη πλευρά ένας προπτυχιακός φοιτητής ενδιαφέρεται για την ολοκλήρωση των σπουδών του με την καλύτερη δυνατή επίδοση και στο μικρότερο δυνατό χρονικό διάστημα.

Έχουν ήδη γίνει αρκετές απόπειρες να διερευνηθεί η σχέση ανάμεσα στη χρήση της Βιβλιοθήκης και την Ακαδημαϊκή επιτυχία. Δηλαδή επιχειρήθηκε να υπολογιστεί

¹ Pritchard, S. M. (1996), Determining quality in academic libraries - Perspectives on Quality in Libraries. *LibraryTrends*, Vol. 44, Issue 3, 572-594

² Poll, R., te Boekhorst, P. (1996), Measuring quality : international guidelines for performance measurement in academic libraries. IFLA Publications 76. München

³ Ward, S. Sumsion, J., Fuegi, D., Bloor, I. (1995), Library Performance Indicators and Library Management Tools. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

⁴ Mowat, I. R. M. (1996), Ensuring quality staff in a modern university library. In: *Library Management and Information Technology*. Proceedings of the seminar held in Vilnius, Lithuania, 27-33

⁵ Hiscock, J. E. (1986). Does library usage affect academic performance? *Australian Academic and ResearchLibraries*, 17, 207-214

⁶ Hernon, P., Nitecki D., Altman, E. (1999), Service quality and customer satisfaction; an assessment and future directions. *Journal of Academic Librarianship*, Vol. 25, Issue 1, 9-17

⁷ Osman, Z., Goon, C. A., Aris, W. H. W. (1998), Quality services: policies and practices in Malaysia. *Library Management*, Vol. 19, No 7, 426 - 433.

εάν υπάρχει σχέση αιτίου - αποτελέσματος ανάμεσα στο πόσο χρησιμοποιούν οι φοιτητές τη Βιβλιοθήκη και την επίδοσή τους. Στα 1960 ο Barkey συσχέτισε τον αριθμό των βιβλίων που δανείζονταν οι φοιτητές από τη Βιβλιοθήκη με τις βαθμολογίες τους⁸. Ο Russel διαπίστωσε πως οι φοιτητές με υψηλότερο μέσο όρο βαθμολογίας χρησιμοποιούσαν τη Βιβλιοθήκη πολύ περισσότερο από άλλους που δεν την επισκέπτονταν το ίδιο συχνά⁹. Η Hiscock το 1986 δεν μπόρεσε να αποδείξει μια ισχυρή σχέση ανάμεσα στη χρήση της Βιβλιοθήκης και την Ακαδημαϊκή επίδοση¹⁰. Ο Self, ένα χρόνο αργότερα έδειξε πως οι «συχνοί» χρήστες της Βιβλιοθήκης σημείωναν υψηλότερες βαθμολογίες από τους «μέτριους» χρήστες, κι αυτοί με τη σειρά τους από τους «σπάνιους» ή και τους χρήστες που δεν επισκέπτονταν τη Βιβλιοθήκη ποτέ. Εντούτοις, οι διαφορές ανάμεσα στις κατηγορίες ήταν μικρές και δεν επέτρεπαν προβλέψεις για το μέλλον¹¹.

Πάνω στο θέμα έγιναν και άλλες παρατηρήσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται το ενδιαφέρον για την περίοδο δανεισμού των βιβλίων με την παρατήρηση ότι ενδεχομένως οι συλλογές μικρής διάρκειας δανεισμού μπορεί να αποθαρρύνουν τους φοιτητές. Μια ακόμη γενική διαπίστωση είναι ότι πολλοί φοιτητές δεν επισκέπτονται ποτέ τη Βιβλιοθήκη. Ο Mays προσθέτει ότι ευθύνονται και οι καθηγητές οι οποίοι «δεν ενθαρρύνουν ή δεν ανταμείβουν» τους φοιτητές για τη χρήση της Βιβλιοθήκης¹². Οι McDonald and Micikas σημειώνουν πως για να χρησιμοποιηθούν οι συλλογές της Βιβλιοθήκης θα πρέπει να απαιτείται κάτι τέτοιο από το ίδιο το πρόγραμμα των μαθημάτων¹³.

Ακόμη και το είδος των μαθημάτων ή και των σχολών επηρεάζει τη χρήση της Βιβλιοθήκης. Έχει παρατηρηθεί πως οι φοιτητές των ανθρωπιστικών, αλλά και γενικότερα των θεωρητικών σχολών επισκέπτονται συχνότερα τη Βιβλιοθήκη και δανείζονται περισσότερα βιβλία από τους φοιτητές των θετικών και τεχνολογικών σχολών. Μάλιστα οι Kramer & Kramer στα 1968 διαπίστωσαν σχέση ανάμεσα στη χρήση της Βιβλιοθήκης και την επίδοση σε φοιτητές των θεωρητικών επιστημών¹⁴. Εντούτοις, δεν κατέστη δυνατό να αποδειχθεί το ίδιο και για τις θετικές επιστήμες.

Πέρα από το δανεισμό βιβλίων υπάρχουν κι άλλες χρήσεις της Βιβλιοθήκης. Σε αυτές έστρεψε το ενδιαφέρον της η Wells στα 1995¹⁵. Μάλιστα, κάποιος επεσήμανε ότι σε σχολές που δεν παρουσιάζεται υψηλός αριθμός δανεισμών βιβλίων θα πρέπει να εξεταστεί μήπως υπάρχει μεγαλύτερη χρήση των ηλεκτρονικών περιοδικών. Με το

⁸ Barkey, Patrick. (1965) 'Patterns of student use of a college library' *College & research libraries*. 20(2): 115-118

⁹ Russel, Ralph E. et al. (1982) 'The relationship of documented library use to academic achievement, program of study and progress toward a degree' Paper presented at the Annual Forum of the Association for Institutional Research (22nd, Denver, CO, May 16-19, 1982). 23p

¹⁰ Hiscock, J. E. (1986). Does library usage affect academic performance? *Australian Academic and Research Libraries*, 17, 207-214

¹¹ Self, James. (1987) 'Reserve readings and student grades: analysis of a case study' *Library & information science research*. 9(1): 29-40

¹² Mays, Tony. (1986) 'Do undergraduates need their libraries?' *Australian academic and research libraries*. 17(2): 51-62

¹³ McDonald, Joseph A. and Lynda Basney Micikas. (1994) *Academic libraries: the dimensions of their effectiveness*. Greenwood Press, Conn. Orr, R.H. (1973) 'Measuring the goodness of library services: a general framework for considering quantitative measures' *Journal of documentation*. 29(3): 315-332

¹⁴ Kramer, Lloyd A. & Martha B. Kramer. (1968) 'The college library and the drop-out' *College & research libraries*. 29(4): 310-312

¹⁵ Wells, Jennifer. (1995) 'The influence of library usage on undergraduate academic success' *Australian academic and research libraries*. 26(2): 121-128

πέρασμα του χρόνου έγινε επιτακτική ανάγκη και η μέτρηση της χρήσης των ηλεκτρονικών πηγών. Ωστόσο, η Wells τόνισε ότι για τους προπτυχιακούς φοιτητές η χρήση των βιβλίων είναι καθοριστική και έχει πρωτεύοντα ρόλο.

Σε κάθε περίπτωση το θέμα της σχέσης ανάμεσα στην ποιότητα των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών με αυτή των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων πρέπει να λάβει υπόψη διάφορες παραμέτρους. Καταρχήν, πρέπει να εξεταστεί η σχέση ανάμεσα στα χαρακτηριστικά του ιδρύματος και την επίδοση των φοιτητών. Έπειτα, η σχέση ανάμεσα στη χρηματοδότηση βιβλιοθηκών και ιδρυμάτων και την επίδοσή τους μέσα από δείκτες επίδοσης. Ακολούθως είναι αναγκαία η αξιολόγηση της επίδρασης της Βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική και ερευνητική διαδικασία.

Η έρευνα αυτή επιχειρεί να αξιολογήσει τη Βιβλιοθήκη λαμβάνοντας υπόψη την επίδοση των φοιτητών σε σχέση με τη χρήση της. Η συλλογή των στοιχείων έγινε στο χώρο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Χρησιμοποιήθηκαν Ερωτηματολόγια που αφορούν στην αρωγή της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης στους φοιτητές και την επίδρασή της στην επίδοσή τους. Συνολικά, συγκεντρώθηκαν περισσότερα από 530 ερωτηματολόγια από σπουδαστές στις αίθουσες διδασκαλίας και τα αμφιθέατρα του ιδρύματος, αλλά και από χρήστες που βρίσκονταν μέσα στο χώρο της Βιβλιοθήκης. Στην έρευνα συμμετείχαν φοιτητές τόσο των Θετικών, όσο και των Θεωρητικών επιστημών, που προέρχονταν από όλα τα έτη φοίτησης. Η εξέταση των δεδομένων έγινε με βάση τα χαρακτηριστικά των φοιτητών, δηλαδή την επίδοσή τους, το έτος και την κατεύθυνση των σπουδών τους – θετική ή θεωρητική – αλλά και τη χρήση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης που έκαναν.

Το Ερωτηματολόγιο για την Επίδραση της Βιβλιοθήκης στην Επίδοση των Φοιτητών χωρίζεται σε τρεις μικρές ενότητες :

A. Αρχικά περιλαμβάνει στοιχεία για τη Σχολή Φοίτησης, το Έτος Σπουδών, το Μέσο όρο βαθμολογίας του φοιτητή και τον αριθμό μαθημάτων που «χρωστά». Τα στοιχεία αυτά επιχειρούν να συσχετίσουν την επίδοσή τους με τη χρήση της Βιβλιοθήκης.

B. Στη συνέχεια μέσα από ένα σύντομο ερωτηματολόγιο εξετάζεται ο βαθμός χρήσης της Βιβλιοθήκης και των υπηρεσιών της.

Τα ερωτήματα που τέθηκαν ήταν τα ακόλουθα :

«Κατά τη διάρκεια της φετινής Ακαδημαϊκής χρονιάς πόσο συχνά» :

1. Χρησιμοποιήσατε υλικό της Βιβλιοθήκης για τις εργασίες σας
2. Χρησιμοποιήσατε τη Βιβλιοθήκη ως χώρο ανάγνωσης
3. Χρησιμοποιήσατε τον Ηλεκτρονικό Κατάλογο (OPAC)
4. Χρησιμοποιήσατε τις Βιβλιογραφικές Βάσεις Δεδομένων για άρθρα περιοδικών
5. Χρησιμοποιήσατε τα Ηλεκτρονικά Περιοδικά
6. Δανειστήκατε βιβλία από τη Βιβλιοθήκη
7. Χρησιμοποιήσατε βιβλία που δε σχετίζονται με τα μαθήματά σας

Γ. Στη συνέχεια επιχειρήθηκε να εξεταστεί και η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των φοιτητών, η οποία πρέπει να καλλιεργηθεί και να αναπτυχθεί κατά τη διάρκεια της φοίτησης στο Πανεπιστήμιο. Οι Furedy and Furedy όρισαν την κριτική σκέψη ως την ικανότητα να αναγνωρίσει κανείς βασικά θέματα ή υποθέσεις σε μια συζήτηση, να αξιολογήσει τις αντιμαχόμενες διεκδικήσεις, να απομονώσει τις ακραίες πληροφορίες, να αξιολογήσει την αξιοπιστία μιας πηγής πληροφοριών, να υποστηρίξει ένα συμπέρασμα, να ερμηνεύσει ένα ομοιογενές σύστημα και να μπορεί

να διαβάζει με υψηλό επίπεδο κατανόησης¹⁶. Σε όλα αυτά είναι σαφές πως ο ρόλος της Βιβλιοθήκης μπορεί να είναι σημαντικός. Οι φοιτητές, δηλαδή, κλήθηκαν να αξιολογήσουν την επίδραση της Βιβλιοθήκης στον τρόπο σκέψης τους μέσα από τα ακόλουθα ερωτήματα :

«Από τη μέχρι τώρα παρουσία σας στο Πανεπιστήμιο σε τι ποσοστό αισθάνεστε ότι η Βιβλιοθήκη σας έχει βοηθήσει στους ακόλουθους τομείς» :

1. Στη μελέτη για τα μαθήματά σας
2. Στην εκπόνηση Ερευνητικών Εργασιών
3. Στη γενικότερη Πνευματική σας συγκρότηση
4. Στην κριτική σας ικανότητα
5. Να σκέφτεστε αναλυτικά και λογικά

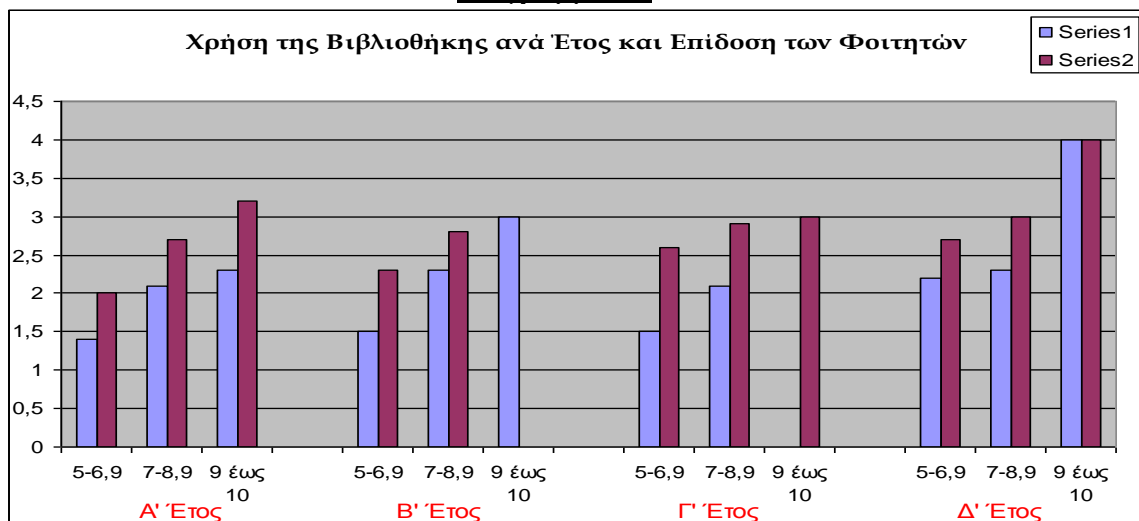
Για τις απαντήσεις χρησιμοποιήθηκε μια πενταβάθμια κλίμακα από το 1 έως και το 5, όπου διαδοχικά κάθε αριθμός αντιστοιχεί στις ακόλουθες απαντήσεις :

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
1	2	3	4	5

Εξετάζοντας διαδοχικά το κάθε ερώτημα διαπιστώνονται τα ακόλουθα συμπεράσματα αναφορικά με την επίδραση της Βιβλιοθήκης στην επίδοση των φοιτητών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Στο Διάγραμμα 1 παρουσιάζεται η χρήση της Βιβλιοθήκης ανά έτος και επίδοση των φοιτητών.

Διάγραμμα 1 :

Με μπλε χρώμα αποδίδονται οι φοιτητές της Θετικής Κατεύθυνσης, ενώ με μπροντό οι φοιτητές της Θεωρητικής.

Από το παραπάνω σχεδιάγραμμα καταλήγουμε σε τρία βασικά συμπεράσματα :

1. Οι φοιτητές που παρουσιάζουν υψηλότερες βαθμολογίες χρησιμοποιούν περισσότερο τη Βιβλιοθήκη από όσους έχουν χαμηλότερη βαθμολογία. Για παράδειγμα οι φοιτητές του πρώτου έτους με μέσο όρο βαθμολογίας 5 έως 6,9 τη χρησιμοποιούν από καθόλου έως λίγο (μέσος όρος στην πενταβάθμια κλίμακα 1,4 για τη θετική κατεύθυνση και 2 για τη θεωρητική). Αντίστοιχα, οι τιμές αυτές αυξάνονται σε 2,1 και 2,7 για τους σπουδαστές με μέσο όρο βαθμολογίας 7 έως 8,9, ενώ κορυφώνονται σε 2,3 και 3,2 (αρκετά) για τους άριστους φοιτητές.

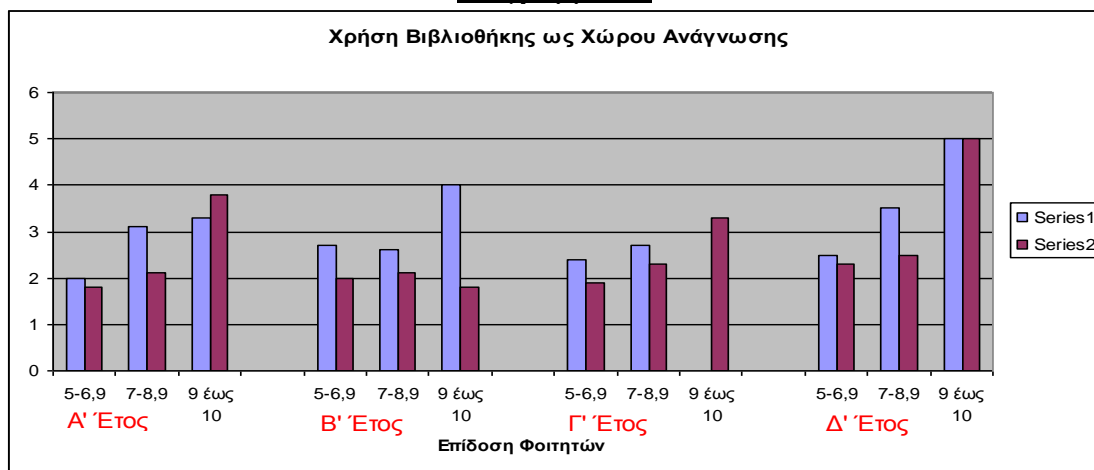
¹⁶ Furedy, C., & Furedy, J. J. (1985). Critical thinking: toward research and dialogue. *New Directions for Teaching and Learning*, 23, 51-69.

2. Οι φοιτητές Θεωρητικών Σχολών είναι πιο συχνοί χρήστες από τους αντίστοιχους των Θετικών Επιστημών.

3. Όσοι ανήκουν σε μεγαλύτερο έτος τείνουν να χρησιμοποιούν τη Βιβλιοθήκη λίγο περισσότερο από τους συναδέλφους τους των μικρότερων ετών.

Το δεύτερο ερώτημα αναφέρεται στη χρήση της Βιβλιοθήκης ως χώρου ανάγνωσης. Τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στο Διάγραμμα 2 :

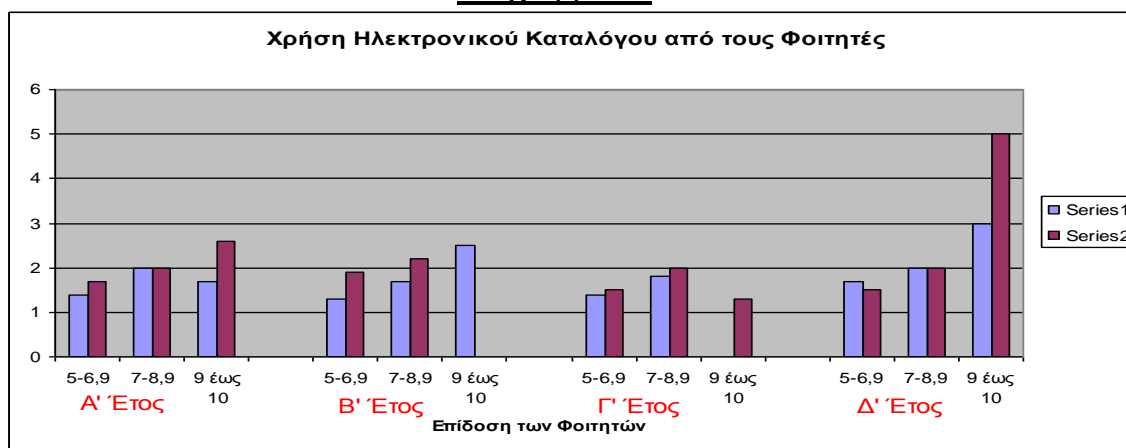
Διάγραμμα 2 :

Το Διάγραμμα παρουσιάζει αρκετές διακυμάνσεις και φαίνεται πως η χρήση της Βιβλιοθήκης ως χώρου ανάγνωσης δεν εμφανίζει σταθερές τάσεις. Έτσι, αν και παρουσιάζεται το φαινόμενο να υπάρχει μεγαλύτερη χρήση όσο ο μέσος όρος βαθμολογίας αυξάνεται, οι τιμές κατά το 2^ο έτος δεν επαληθεύουν αυτήν την τάση. Επίσης, αλλού εμφανίζονται ως τακτικότεροι αναγνώστες οι φοιτητές της θετικής και αλλού της θεωρητικής κατεύθυνσης. Τέλος, η χρήση είναι ανεξάρτητη από το έτος σπουδών.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία για τη χρήση του ηλεκτρονικού καταλόγου της Βιβλιοθήκης :

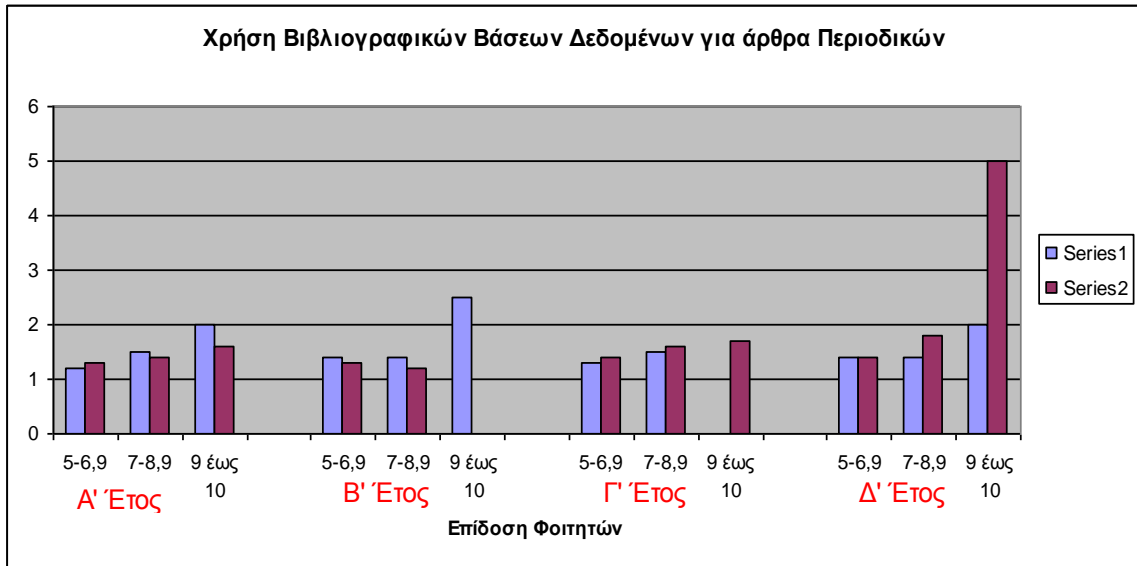
Διάγραμμα 3 :

Η πρώτη παρατήρηση έχει να κάνει με τις πολύ χαμηλές τιμές που εμφανίζονται συνολικά. Συνεπώς, ο ηλεκτρονικός κατάλογος χρησιμοποιείται λίγο. Κι εδώ εμφανίζονται διακυμάνσεις στα έτη φοίτησης. Εντούτοις, παραμένει το φαινόμενο των υψηλότερων τιμών όσο οι βαθμολογίες των φοιτητών μεγαλώνουν - εξαίρεση αποτελούν οι φοιτητές με βαθμολογία 9 έως 10 του τρίτου έτους της θεωρητικής κατεύθυνσης - ενώ και στο διάγραμμα αυτό υπερέχουν οι φοιτητές των θεωρητικών επιστημών έναντι των αντίστοιχων των θετικών.

Η ερώτηση 4 αφορά στη χρήση των Βιβλιογραφικών Βάσεων Δεδομένων για άρθρα περιοδικών.

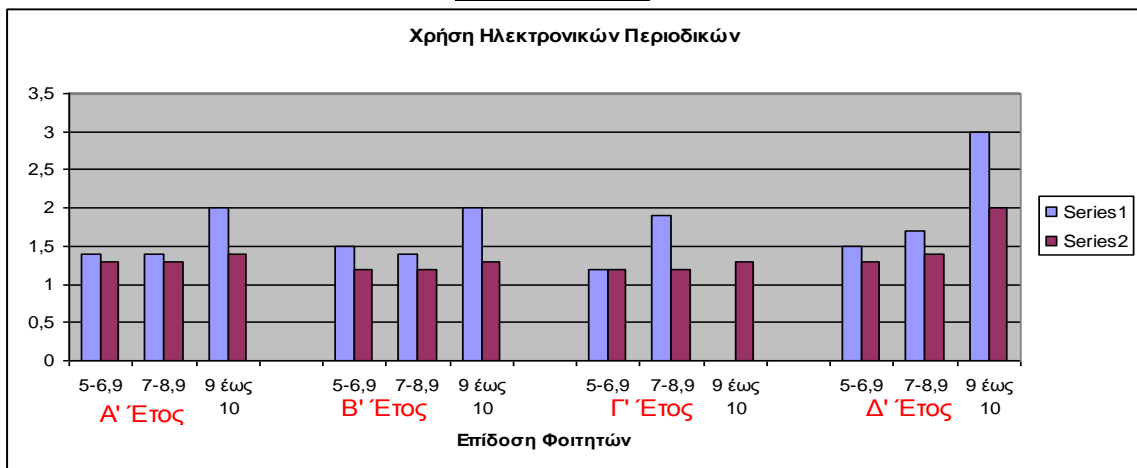
Διάγραμμα 4 :

Παρόμοια είναι τα συμπεράσματα κι εδώ. Το Διάγραμμα 4 πέρα από τις διακυμάνσεις που παρουσιάζει φανερόνει τη μικρή χρήση των Βιβλιογραφικών Βάσεων Δεδομένων ακόμη και από όσους έχουν υψηλή βαθμολογία. Συνακόλουθα, οι σπουδαστές είτε δεν είναι εξοικειωμένοι, είτε θεωρούν πως η πηγή αυτή πληροφοριών δεν τους είναι χρήσιμη.

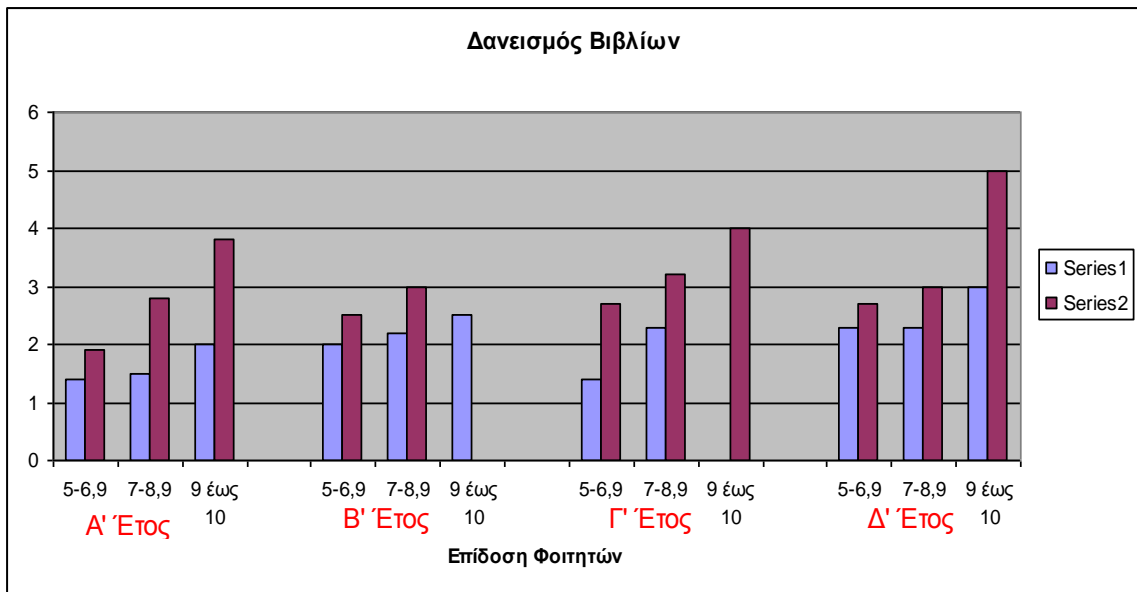
Ανάλογα είναι τα συμπεράσματα και για τη χρήση των ηλεκτρονικών περιοδικών :

Διάγραμμα 5 :

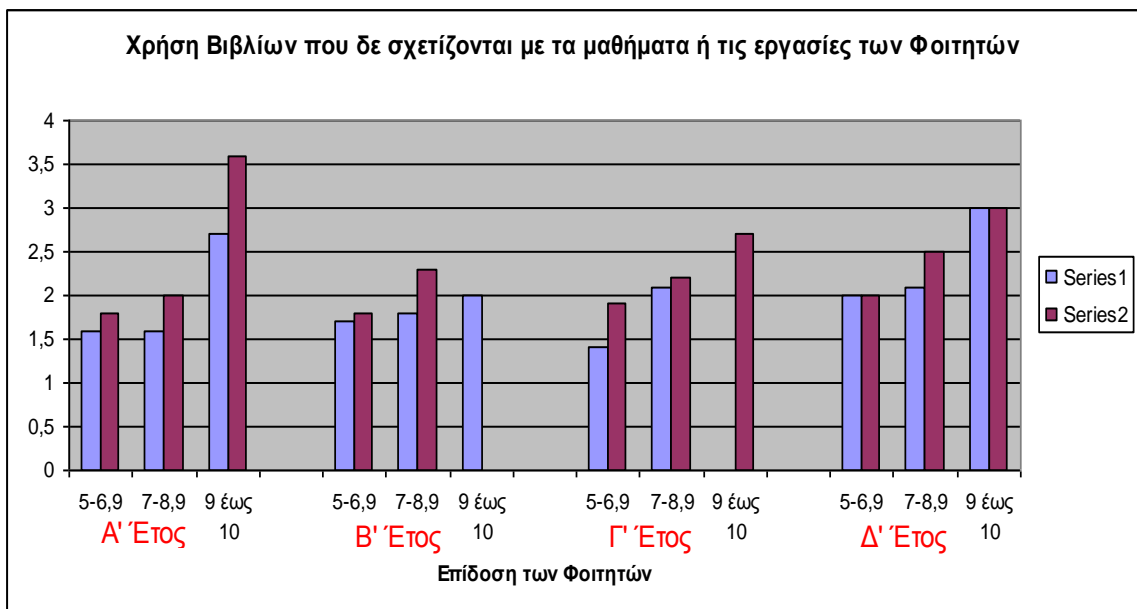
Σε γενικές γραμμές η χρήση ηλεκτρονικών περιοδικών είναι λίγο μεγαλύτερη από αυτή των Βάσεων Δεδομένων. Επιπρόσθετα, πέρα από την αύξηση των τιμών ανάλογα με τη βαθμολογία, είναι σαφής και η μεγαλύτερη χρήση των ηλεκτρονικών περιοδικών από τους φοιτητές των θετικών επιστημών.

Το θέμα του δανεισμού βιβλίων από τους φοιτητές συνδέεται άμεσα τόσο με τη μελέτη για τα μαθήματά τους, όσο και με την εκπόνηση εργασιών.

Διάγραμμα 6 :

Οι τάσεις κι εδώ είναι ενδεικτικές. Καταρχήν, σε γενικές γραμμές παρατηρείται μια αυξητική τάση δανεισμών όσο αυξάνεται και το έτος φοίτησης. Έτσι οι χαμηλότερες τιμές εμφανίζονται στο πρώτο έτος, ενώ οι υψηλότερες – συνολικά - στο τέταρτο. Επίσης, με μια μικρή εξαίρεση στους φοιτητές θετικής κατεύθυνσης του τετάρτου έτους οι σπουδαστές με υψηλότερη βαθμολογία δανειζονται σαφώς περισσότερα βιβλία από αυτούς με χαμηλότερη επίδοση. Τέλος, κι εδώ οι τιμές που αφορούν στις θεωρητικές επιστήμες είναι υψηλότερες.

Το Διάγραμμα 7 εξετάζει αν υπάρχει συσχετισμός ανάμεσα στη χρήση βιβλίων που δε σχετίζονται με τα μαθήματα ή τις εργασίες των φοιτητών με την επίδοσή τους.

Διάγραμμα 7 :

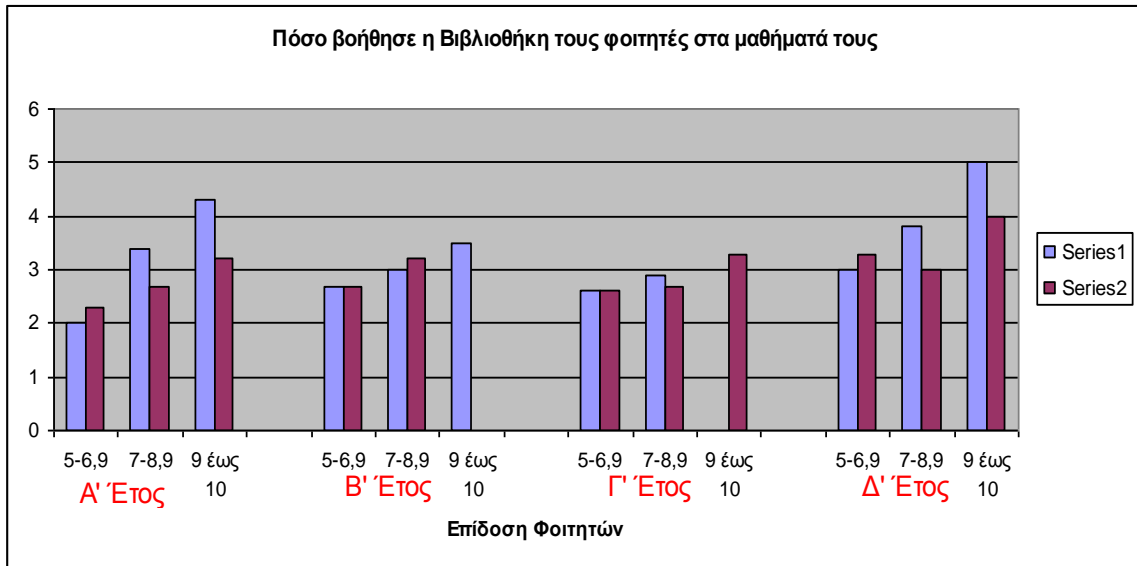
Οι τάσεις είναι παρόμοιες. Οι φοιτητές μεγαλύτερων ετών, αλλά και με υψηλότερο μέσο όρο βαθμολογίας δεν περιορίζονται στη μελέτη βιβλίων που αφορούν στις εργασίες και τα μαθήματά τους, αλλά αναζητούν κι άλλα αναγνώσματα που σχετίζονται με τα ενδιαφέροντά τους. Ενδιαφέρον έχει ο συσχετισμός αυτού του διαγράμματος με τις ερωτήσεις της δεύτερης κατηγορίας και ιδίως αυτές που

αφορούν στην πνευματική συγκρότηση, την κριτική ικανότητα και τη λογική σκέψη των σπουδαστών. Θα επανέλθουμε σε αυτό παρακάτω.

Οι ερωτήσεις της δεύτερης κατηγορίας έχουν να κάνουν με την αξιολόγηση της βοήθειας που παρέχει η Βιβλιοθήκη στους φοιτητές από τους ίδιους και – συνεπώς - αποτελούν τον πυρήνα αυτής της έρευνας. Οι σπουδαστές καλούνται να εκτιμήσουν πόσο έχει συμβάλει η Βιβλιοθήκη :

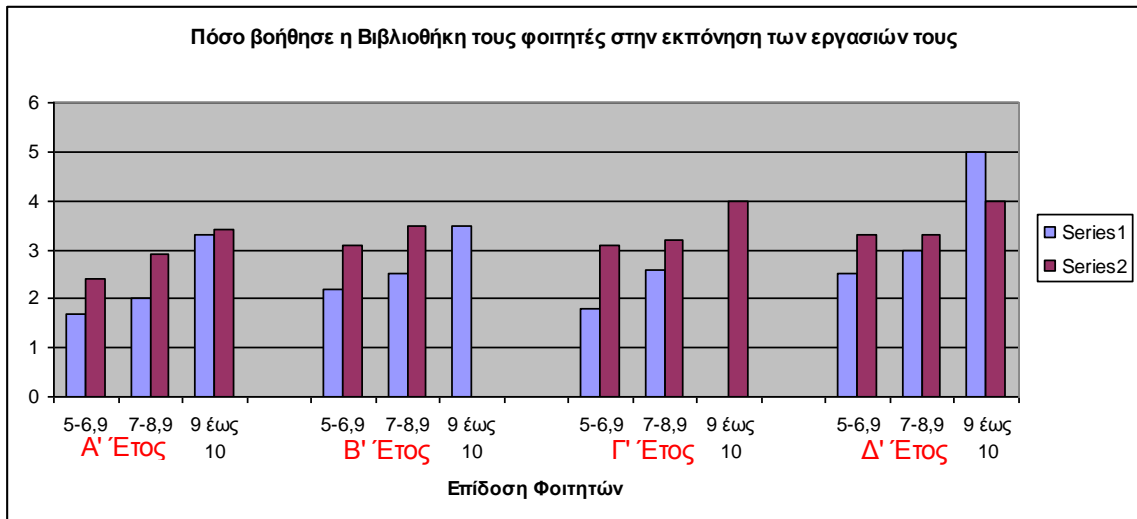
α. στη μελέτη για τα μαθήματά τους, και β. στην εκπόνηση των εργασιών τους. Τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στα διαγράμματα 8 και 9 αντίστοιχα :

Διάγραμμα 8 :

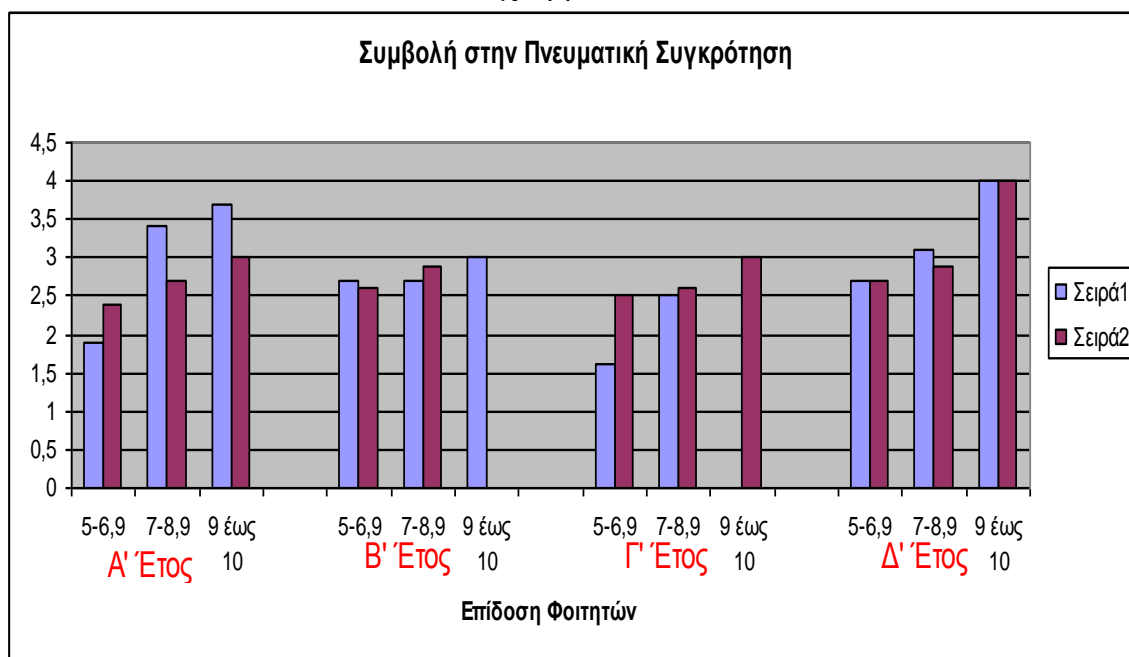
Οι κρίσεις των φοιτητών για τη συμβολή της Βιβλιοθήκης στη μελέτη για τα μαθήματά τους παρουσιάζουν σταθερά υψηλές τιμές. Όσοι έχουν υψηλότερες βαθμολογίες θεωρούν πως η βοήθεια που λαμβάνουν από τη Βιβλιοθήκη είναι μεγαλύτερη. Εδώ οι τιμές εμφανίζονται ανεξάρτητες από τη σχολή, αλλά και το έτος φοίτησης.

Διάγραμμα 9 :

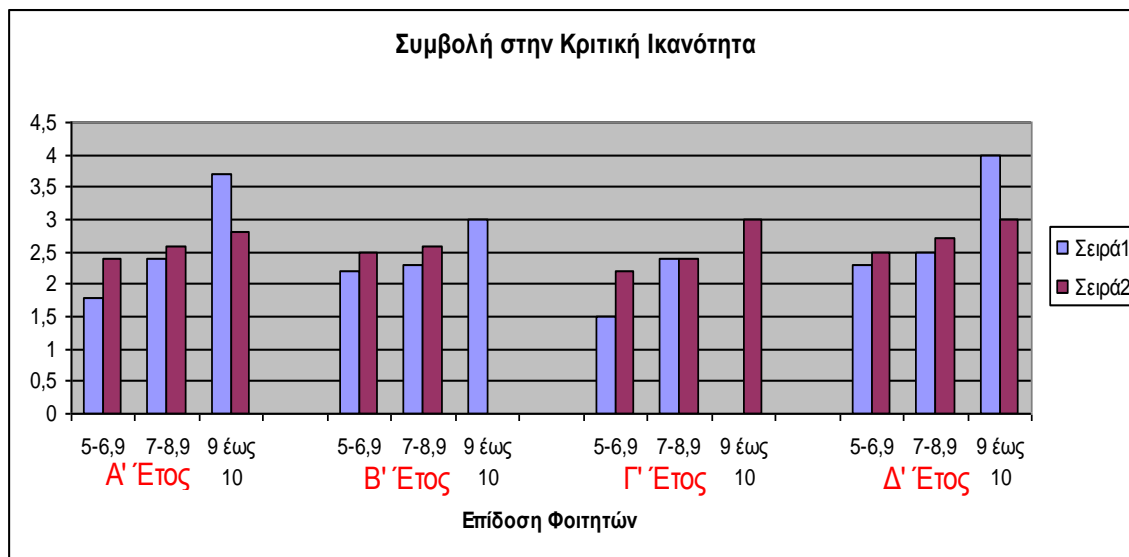

Λίγο κατώτερες – αλλά σταθερά υψηλές - είναι και οι τιμές για τη βοήθεια της Βιβλιοθήκης στην εκπόνηση εργασιών. Αυτό ενδεχομένως οφείλεται και στην περιορισμένη εκπόνηση εργασιών από τους σπουδαστές.

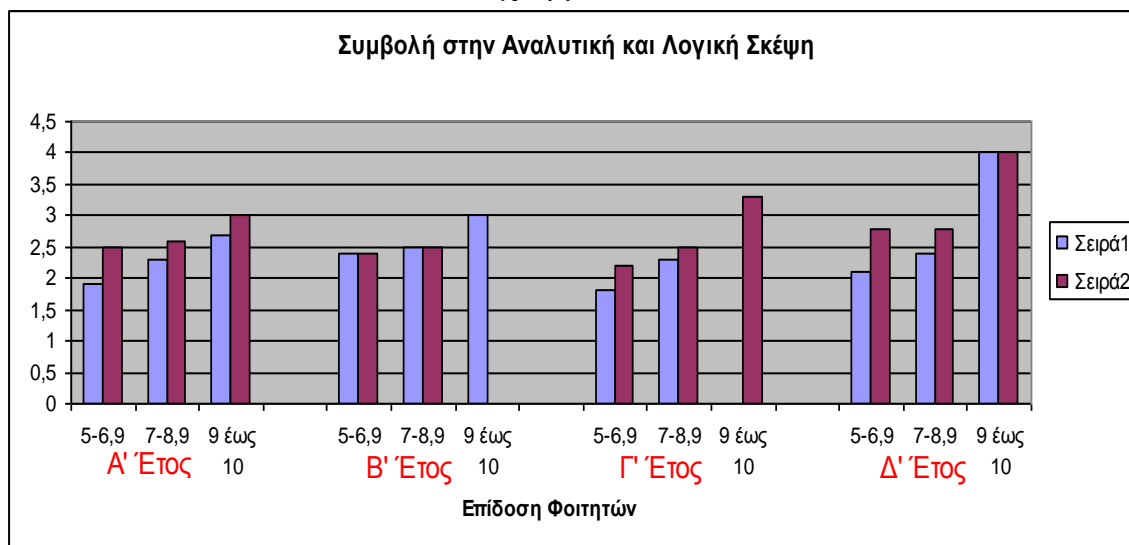
Τα τρία ακόλουθα διαγράμματα αφορούν στη γενικότερη επίδραση της Βιβλιοθήκης στην πνευματική συγκρότηση και στον τρόπο σκέψης των φοιτητών.

Διάγραμμα 10 :

Το Διάγραμμα 10 παρουσιάζει τη συμβολή της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην πνευματική τους συγκρότηση. Οι πρωτοετείς παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες διακυμάνσεις μεταξύ των διαφορετικών βαθμολογιών. Η γενικότερη τάση είναι οι φοιτητές με υψηλότερη βαθμολογία να θεωρούν πως η Βιβλιοθήκη έχει συμβάλλει περισσότερο στην πνευματική τους συγκρότηση. Η κατεύθυνση σπουδών φαίνεται πως δεν παίζει κάποιο ρόλο εδώ. Τέλος, ανάμεσα στα έτη παρουσιάζονται αυξομειώσεις ως προς τα τιμές που δίνουν οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων.

Διάγραμμα 11 :

Παρόμοια είναι τα δεδομένα για τη συμβολή της Βιβλιοθήκης στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας, αλλά και στην αναλυτική και λογική σκέψη των φοιτητών, οι οποίοι θεώρησαν ότι οι ερωτήσεις αυτές ήταν συγγενικής φύσεως.

Διάγραμμα 12 :

Πέρα από τις απαντήσεις των παραπάνω ερωτήσεων του ερωτηματολογίου και τα στοιχεία που προκύπτουν από αυτές, χρήσιμα συμπεράσματα προκύπτουν και από τη συνεξέταση κάποιων από αυτές. Συγκεκριμένα, αντιπαραβάλλοντας τα δεδομένα της ερώτησης 6 (αφορά στο δανεισμό βιβλίων) με αυτά από τις 1 και 2 της τελευταίας ενότητας (αφορούν στη συμβολή της Βιβλιοθήκης στη μελέτη και την εκπόνηση εργασιών) διαπιστώνονται παρόμοιες τάσεις ανά έτος, κατεύθυνση και μέσο όρο βαθμολογίας. Συνακόλουθα, οι φοιτητές που δανείζονται περισσότερα βιβλία εμφανίζουν υψηλότερες βαθμολογίες και δηλώνουν ότι η Βιβλιοθήκη τους βοηθά περισσότερο τόσο στη μελέτη των μαθημάτων τους όσο και στην εκπόνηση των ερευνητικών τους εργασιών.

Επίσης, παρατηρώντας το Διάγραμμα 7, που αφορά στη χρήση βιβλίων που δε σχετίζονται με τα μαθήματα, σε συνάρτηση με τα διαγράμματα για τη συμβολή της Βιβλιοθήκης στην πνευματική συγκρότηση, την κριτική ικανότητα και την αναλυτική και λογική σκέψη παρατηρούνται μεγάλες αναλογίες. Καταρχήν, οι απαντήσεις στις τρεις τελευταίες ερωτήσεις είναι σχεδόν ταυτόσημες ανά κατηγορία. Δηλαδή, οι σπουδαστές θεώρησαν ότι η επιρροή της Βιβλιοθήκης είναι πανομοιότυπη στις τρεις παραπάνω περιοχές. Παρόμοιες είναι οι τάσεις αναφορικά και με τη χρήση των βιβλίων αυτών. Επομένως, όσοι χρησιμοποιούν βιβλία και πέρα από τις ανάγκες των σπουδών τους κρίνουν ότι η Βιβλιοθήκη έχει σημαντικότερη συμβολή και στην πνευματική τους συγκρότηση.

Συνοψίζοντας, η έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά το Ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 στο χώρο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων οδηγεί στα ακόλουθα βασικά συμπεράσματα :

1. Η πλειοψηφία των φοιτητών που χρησιμοποιούν τη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων δηλώνουν ότι η χρήση αυτή είναι από μικρή έως αρκετή.

2. Με κάποιες εξαιρέσεις, συνήθως η χρήση της Βιβλιοθήκης από τους σπουδαστές είναι ανάλογη της επίδοσής τους. Όσοι έχουν χαμηλή επίδοση χρησιμοποιούν λιγότερο τη Βιβλιοθήκη, ενώ αυτοί με υψηλότερο μέσο όρο βαθμολογίας κάνουν μεγαλύτερη χρήση της.

3. Σε γενικές γραμμές η χρήση της Βιβλιοθήκης αυξάνεται ελάχιστα στα μεγαλύτερα έτη σπουδών.

4. Οι φοιτητές των Θεωρητικών Επιστημών κάνουν μεγαλύτερη χρήση της Βιβλιοθήκης. Εξαιρέση αποτελεί η χρήση των ηλεκτρονικών πηγών όπου οι σπουδαστές των Θετικών επιστημών υπερτερούν.

5. Οι φοιτητές είτε δεν είναι εξοικειωμένοι, είτε δεν προτιμούν να χρησιμοποιούν τον Ηλεκτρονικό Κατάλογο και τις Βάσεις Δεδομένων. Λίγο υψηλότερες - αλλά σταθερά χαμηλές - είναι οι τιμές και για τη χρήση των ηλεκτρονικών περιοδικών.

6. Οι δανεισμοί βιβλίων βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο, ιδίως για τις θεωρητικές επιστήμες.

7. Πολλοί φοιτητές χρησιμοποιούν βιβλία που δε σχετίζονται με τα μαθήματα και τις εργασίες τους, αλλά εμπίπτουν στο πεδίο των ενδιαφερόντων τους και θεωρούν ότι η Βιβλιοθήκη συμβάλλει σε αρκετά σημαντικό βαθμό στην πνευματική τους συγκρότηση και τον τρόπο σκέψης τους.

8. Οι φοιτητές δηλώνουν ότι η Βιβλιοθήκη συμβάλλει αρκετά έως πολύ στη μελέτη για τα μαθήματά τους και στην εκπόνηση των ερευνητικών εργασιών τους.

Συνεπώς, η συμβολή της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην επίδοση των φοιτητών σύμφωνα με τη γνώμη των ίδιων των σπουδαστών είναι σημαντική. Εντούτοις, η περιορισμένη χρήση της Βιβλιοθήκης από ένα σημαντικό τμήμα των φοιτητών, καθώς και η μικρή χρήση των σύγχρονων υπηρεσιών της (Ηλεκτρονικός Κατάλογος, Βάσεις Δεδομένων, Ηλεκτρονικά Περιοδικά) πρέπει να προβληματίσει αναφορικά με τη μορφή και το ρόλο των Βιβλιοθηκών στη σημερινή εποχή.

Παράρτημα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
 τηλ. 26510-95953

**ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΤΗΝ
 ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ :**

A. Στοιχεία του Φοιτητή

1. Σε ποιο Έτος Σπουδών ανήκετε ;

- α. 1^ο Έτος Σπουδών
- β. 2^ο Έτος Σπουδών
- γ. 3^ο Έτος Σπουδών
- δ. 4^ο Έτος και πάνω

2. Η Σχολή στην οποία σπουδάζετε ανήκει στις :

- α. Θετικές Επιστήμες
- β. Θεωρητικές Επιστήμες

Σχολή Φοίτησης :

3. Ποιος είναι ο Μέσος Όρος Βαθμολογίας σας μέχρι στιγμής ;

- α. Μεταξύ 5 - 6
- β. Μεταξύ 7 - 8
- γ. Μεταξύ 9 - 10

4. Αριθμός Μαθημάτων που «χρωστάτε»

- α. Κανένα
- β. 1 - 5
- γ. 5- 10
- δ. 11 και πάνω

Β. Χρήση και Αξιολόγηση της Βιβλιοθήκης από το Φοιτητή**1. «Κατά τη διάρκεια της φετινής Ακαδημαϊκής χρονιάς πόσο συχνά»**

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
	1	2	3	4	5
1. Χρησιμοποιήσατε τη Βιβλιοθήκη για έρευνα	1	2	3	4	5
2. Χρησιμοποιήσατε τη Βιβλιοθήκη ως χώρο ανάγνωσης	1	2	3	4	5
3. Χρησιμοποιήσατε τον Ηλεκτρονικό Κατάλογο (OPAC)	1	2	3	4	5
4. Χρησιμοποιήσατε τα Ευρετήρια για άρθρα των Περιοδικών	1	2	3	4	5
5. Αναζητήσατε υλικό στις ηλεκτρονικές πηγές της Βιβλιοθήκης (Βάσεις Δεδομένων, Ηλεκτρονικά Περιοδικά)	1	2	3	4	5

6. Αναζητήσατε βιβλία που δεν αποτελούσαν αντικείμενο διδασκαλίας	1	2	3	4	5
7. Δανειστήκατε Βιβλία από τη Βιβλιοθήκη	1	2	3	4	5

2. «Από τη μέχρι τώρα παρουσία σας στο Πανεπιστήμιο σε τι ποσοστό αισθάνεστε ότι η Βιβλιοθήκη σας έχει βοηθήσει στους ακόλουθους τομείς» :

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
	1	2	3	4	5
1. Στη Μελέτη για τα μαθήματά σας	1	2	3	4	5
2. Στην εκπόνηση Ερευνητικών Εργασιών	1	2	3	4	5
3. Στη γενικότερη Πνευματική σας Συγκρότηση	1	2	3	4	5
4. Στην κριτική σας ικανότητα	1	2	3	4	5
5. Να σκέφτεστε αναλυτικά και λογικά	1	2	3	4	5

Βιβλιογραφία

Altman, E. and Hernon, P. (1998), Service quality and customer satisfaction do matter. *American Libraries*, August 53-54.

Ambrožič, M. (2003), A few countries measure impact and outcomes – most would like to measure at least something. *Performance Measurement and Metrics*, Vol. 4, No 2., 64-78.

Barkey, Patrick. (1965) 'Patterns of student use of a college library' *College & research libraries*. 20(2): 115-118.

Barnard, S. B. (1994), Total quality management: customer-centered models for libraries. In: *Total Quality Management in Libraries. A Sourcebook*, Englewood 1994, 1-4.

Blixrud, J. C. (2001), The Association of Research Libraries Statistics and Measurement Program: From descriptive data to performance measurement. IN: *67th IFLA Council and General Conference*. August 16- 25, 2001. Available at: <http://www.ifla.org/IV/ifla67/papers/034-135e.pdf> [accessed 20.05.05].

Brophy, P. (2004), The Quality of libraries. In *Die effective Bibliothek*. Hilgermann, K. and te Borkhorst, P. (eds.) München: K. G. Saur. 30-46.

Buzdygan, D., Różycka, M., Sobielga, J., Tomczak, E. (2000), Survey of users needs using LIBRA software. In: Quality management in academic libraries. International conference held in Bydgoszcz - Gnień, 10-13 September 2000. *EBIB Conference Proceedings*, Polish Librarian Association, Available at: http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/atr/buzdyg_abs.html, [accessed on 20.05.05].

De Jager, Karin. (1991) 'Whom do we serve? User perceptions in a South African university library' *South African journal of library and information science*. 59(4): 276-281.

Franklin, B. and Nitecki, D. (1999), User satisfaction white paper. Washington, DC: Association of Research Libraries. Available at: <http://www.arl.org/libqual/geninfo/usersatisfaction.pdf>, [accessed 20.05.05].

Hernon, P., Nitecki D., Altman, E. (1999), Service quality and customer satisfaction; an assessment and future directions. *Journal of Academic Librarianship*, Vol. 25, Issue 1, 9-17.

Hiscock, Jane E. (1986) 'Does library usage affect academic performance?' *Australian academic and research libraries*. 17(4): 207-214.

Jordan, Peter. (1998) *The academic library and its users*. Aldershot, Hampshire: Gower.

Kramer, Lloyd A. & Martha B. Kramer. (1968) 'The college library and the drop-out' *College & research libraries*. 29(4): 310-312.

Kyrillidou, Martha. "The use of Statistics by Libraries in North America". Proceedings of the 6th Hellenic Conference of Academic Libraries. 41-55, (1997).

Lane, Gorham. (1966) 'Assessing the undergraduates' use of the library' *College & research libraries*. 27(4): 277-282.

Mays, Tony. (1986) 'Do undergraduates need their libraries?' *Australian academic and research libraries*. 17(2): 51-62.

McDonald, Joseph A. and Lynda Basney Micikas. (1994) *Academic libraries: the dimensions of their effectiveness*. Greenwood Press, Conn. Orr, R.H. (1973) 'Measuring the goodness of library services: a general framework for considering quantitative measures' *Journal of documentation*. 29(3): 315-332.

Nitecki, D. (1996), Changing the concept and measure of service quality in academic libraries. *Journal of Academic Librarianship*, Vol. 22, Issue 3, 181-190.

Pindlowa, W. (2002), High-quality information services to users as the fundamental necessity for building a modern information society in the European Union. In: EBIB Electronic Information Bulletin for Librarians, No 2. Available at: <http://ebib.oss.wroc.pl/english/grant/pindlowa.php>, [accessed 20.05.05].

Poll, Roswitha & Peter te Boekhorst. (1996) *Measuring quality: international guidelines for performance measurement in academic libraries*. München: Saur.

Roswintha Poll, and Peter te Boekhorst, *Measuring Quality: International Guidelines for Performance Measurement in Academic Libraries*, London: K. G. Saur, 1996.

Russel, Ralph E. et al. (1982) 'The relationship of documented library use to academic achievement, program of study and progress toward a degree' Paper presented at the Annual *Forum of the Association for Institutional Research (22nd, Denver, CO, May 16-19, 1982)*. 23p.

Self, James. (1987) 'Reserve readings and student grades: analysis of a case study' *Library & information science research*. 9(1): 29-40.

Wells, Jennifer. (1995) 'The influence of library usage on undergraduate academic success' *Australian academic and research libraries*. 26(2): 121-128.

Wells, Jennifer. (1996) 'University libraries and undergraduates: are we doing enough?' *Australian library review*. 13(2): 156-162.

Zachos G. "Greek University Libraries in the European Context: A Comparative Evaluation". Ph. D. Thesis, Loughborough University of Technology, Loughborough, U.K., 1994.

Μονάδα Ολικής Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, "Οδηγός Αποτίμησης Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών". Οδηγοί Διαχείρισης Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 2, 1999.